

EUGENIA STOŁYHWO
(1894–1965)

ugenia Stolyhwo urodziła się 7 września 1894 roku w Warszawie. Chrzest wyznania rzymsko-katolickiego otrzymała w kościele św. Katarzyny w Petersburgu. Dzieciństwo spędziła w majątku rodziców na Białej Rusi pod Smoleńskiem, bądź w Warszawie. Po ukończeniu siedmioklasowej szkoły średniej w Warszawie w 1911 roku wstąpiła na wydział przyrodniczy kursów J. Milkowskiego, które ukończyła w 1914 roku. Niestety, na skutek wybuchu I wojny światowej dyplom otrzymała w 1915 roku. W 1916 roku prowadziła lekcje przyrody w gimnazjach żeńskich w Warszawie. W 1917 roku rozpoczęła studia na Wydziale Przyrodniczym Uniwersytetu Warszawskiego. Ukończyła je w 1925 roku tytułem doktora filozofii na podstawie pracy: *Charakterystyka antropologiczna kości gnykowej*. W trakcie studiów pracowała w Instytucie Nauk Antropologicznych Towarzystwa Naukowego Warszawskiego jako laborantka, a po ukończeniu studiów jako asystentka z tytułem doktora do roku 1935. Rok wcześniej habilitowała się na Wydziale Lekarskim Uniwersytetu Poznańskiego. Niedługo potem została zatwierdzona jako docent przez Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego. W związku z tym, że Jej mąż Kazimierz Stolyhwo objął kierownictwo Zakładu Antropologii w Krakowie, przeniosła się na Uniwersytet Jagielloński, gdzie do 1939 roku pracowała jako docent prywatny bez etatu. W czasie okupacji hitlerowskiej aktywnie działała w Radzie Głównej Opiekuńczej w Krakowie. Wykorzystując swoje międzynarodowe znajomości czyniła starania o zwolnienia profesorów z niemieckich obozów koncentracyjnych. Po II wojnie światowej Eugenia Stolyhwo uzyskała pracę na Uniwersytecie Jagiellońskim jako docent etatowy. W roku 1951 zostaje profesorem tytularnym, w trzy lata później profesorem nadzwyczajnym, wreszcie w 1963 roku profesorem zwyczajnym.

Po przejściu męża na emeryturę przejmuje w roku 1960 kierownictwo Zakładu Antropologii UJ. Eugenia Stolyhwo wykladała antropologię również w Akademii Medycznej w Gdańsku i Krakowie, a także w Studium Wychowania Fizycznego w Krakowie. W momencie przekształcenia się Studium Wychowania Fizycznego w Wyższą Szkołę Wychowania Fizycznego, prof. Eugenia Stolyhwo zostaje jej rektorem i w ciągu 5 lat całkowicie reorganizuje strukturę uczelni w kontekście nowego spojrzenia na kulturę fizyczną. Była znakomitym nauczycielem i wykładowcą. Łączyła wysublimowaną inteligencję z umiejętnością nawiązywania bezpośrednich kontaktów. Prof. Eugenia Stolyhwo kochała młodzież i była jej bezgranicznie oddana. Posiadała wyjątkową umiejętność znalezienia się w towarzystwie zarówno na płaszczyźnie naukowej, jak i osobistej.

Prof. Eugenia Stolyhwo odeszła na emeryturę w 1964 roku. Zmarła w Przegorzalach koło Krakowa w dniu 25 grudnia 1965 roku. Została pochowana na cmentarzu Salwatorskim w Krakowie.

DZIAŁALNOŚĆ NAUKOWA

Dorobek naukowy Eugenii Stolyhwo jest duży i bardzo zróżnicowany tematycznie. Wynosi około 70 publikacji. W pierwszym okresie pracy naukowej autorka koncentrowała się na zagadnieniach osteologii i kranjologii. Pionierskie badania nad dymorfizmem budowy kości gnykowej są cytowane do dzisiaj w literaturze antropologicznej i medycznej. Zajmowała się również prognatyzmem twarzy w aspekcie zmienności rasowej. Bardzo krytyczne podejście do typologii rasowej zjednuje Jej wielu zwolenników w środowisku antropologicznym. Zwróciła uwagę na wpływ czynników środowiskowych na rozwój osobniczy

człowieka: dojrzewanie a środowisko społeczne i ekonomiczne, wiek matki a dojrzewanie córek, wpływ wieku rodziców na wyrzynanie się zębów mlecznych. Kilka prac poświęciła tematyce związanej z typem konstytucyjnym a zapadalnością na raka. W 1930 r. Eugenia Stolyhwo pracowała w Zakładzie Antropologii przy Musée des Sciences Naturelles w Paryżu, trzy lata później w Field Museum w Chicago oraz w National Museum w Waszyngtonie. Muzeum tym kierował wybitny antropolog czeskiego pochodzenia A. Hrdlicka; natomiast w 1934 roku pracowała w Zakładzie Antropologii w Londynie. Eugenia Stolyhwo wraz z mężem Kazimierzem brała czynny udział w wielu Międzynarodowych Kongresach i Zjazdach Antropologicznych w okresie międzywojennym (1925-1937), między innymi w Pradze, Salzburgu, Coimbrze, Wrocławiu, Londynie, Sofii, Bukareszcie, w Filadelfii (1956) i Moskwie (1964). W latach 1958-1959 kierowała badaniami antropologicznymi w Egipcie w ramach Pierwszej Arabsko-Polskiej Ekspedycji Antropologicznej.

PUBLIKACJE

- Charakterystyka antropologiczna kości gnykowej*, „Archiwum Nauk Antropologicznych Towarzystwa Naukowego Warszawskiego” 1926, t. 3, dział A 3, s. 1-31.
- W sprawie badań nad doborem płciowym u ludzi*, „Sprawozdania Towarzystwa Naukowego Warszawskiego” 1927, t. 20, wyd. III, s. 439-453.
- Antropologia Polski. Struktura antropologiczna Polski na tle stosunków rasowych Europy*, Warszawa 1930, t. 1, s. 1-27.
- Ludność województwa lubelskiego z punktu widzenia jej zróżnicowania rasowego. Monografia statystyczno-gospodarcza Lubelskiego*, Warszawa 1931, t. 1, s. 225-271
- Ueber den sogenannten „praeslavischen Typus”*, „Verhandlungen der Physische Anthropologie” 1932, t. 6, s. 137-142.
- Znaczenie czynnika konstytucjonalnego i rasowego u chorych na raka*, „Przegląd Antropologiczny” 1933, t. 7, s. 105-108.
- La methode des coupes de correlation et son role dans l'analyse raciale des populations*, „Bolletino del Comitato Internazionale per l'unificazione dei Metodi e per la Sintesi in Antropologia e Eugenia” 1937, nr 4, s. 35-56.
- Badania nad zróżnicowaniem rasowym długości okresu rozrodczego u kobiet*, „Przegląd Antropologiczny” 1938, t. 12, z. 1, s. 1-22.
- Wiek występowania pierwszej menstruacji w zależności od zróżnicowania społecznego i rasowego*, „Sprawozdania Polskiej Akademii Umiejętności” 1949, t. 50, nr 4, s. 163-165.

BIBLIOGRAFIA

- Reicher M., *Wspomnienie o Kazimierzcu i Eugenii Stolyhwach*, „Folia Morph.” 1970, R. XXIX, nr 2, s. 121-128.
- Jasicki B., *Działalność naukowa Eugenii i Kazimierza Stolyhów na polu antropologii*, „Przegląd Antropologiczny” 1978, nr 44, s. 4-13.
- Stolyhwo E., *Maszynopis curriculum vitae*.

